

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เพื่อศึกษาเงื่อนไข ความเกี่ยวข้องของบริบททางสังคม บริบททางเศรษฐกิจ และบริบททางการปกครองกับการดำรงอยู่ของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง เพื่อศึกษาบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง การศึกษาครั้งนี้อาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการอธิบายและเป็นแนวทางในการศึกษาได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเมือง แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง แนวคิดการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยมีสรุปผลการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เงื่อนไข ความเกี่ยวข้องของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง

1. เงื่อนไข ความเกี่ยวข้องของบริบททางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า

1.1 บริบททางด้านสังคม พบว่า การขยายตัวของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นชนจากภายนอกหมู่บ้าน ช่างราชการ และพ่อค้าซึ่งเข้ามาขายอาหาร และมีบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นในตำบล ได้แก่ หมู่บ้านรุ่งอรุณ บ้านพิบูลทอง รวมทั้งหอพักและห้องแถวสำหรับเช่าจำนวนมาก ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนมีปริมาณที่มากขึ้นเพิ่มภาระในการจัดการของเทศบาล ปฏิสัมพันธ์ของประชาชนในตำบลมี 2 แบบ ได้แก่ แบบชนบทดั้งเดิมที่ประชาชนยังมีปฏิสัมพันธ์กันดี มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง รู้จักกันอย่างลึกซึ้ง มีเวลาร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่วนใหญ่จะใช้ทุนทางด้านแรงงานให้กับกิจกรรมของชุมชนเป็นหลัก และแบบชุมชนเมือง ที่ปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีน้อย รู้จักกันเฉพาะบางส่วน ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่วนใหญ่จะใช้ทุนทางการเงินเป็นหลักในการร่วมกิจกรรมของชุมชน

1.2 บริบททางด้านเศรษฐกิจ พบว่า โครงสร้างเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลหางดงที่สำคัญคือ พาณิชยกรรม มีอาคารพาณิชย์ขยายพื้นที่มากขึ้นรวมทั้งมีตลาดสดอยู่ภายในเขตเทศบาล ประชาชนทั้งในเขตเทศบาลและพื้นที่ข้างเคียงได้เปลี่ยนอาชีพจากแต่เดิมที่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ก็เปลี่ยนมาประกอบอาชีพค้าขาย ทำให้มีปริมาณสินค้าที่เข้ามาเป็นจำนวนมากจนบางครั้งมีสินค้าเหลือกลายเป็นขยะมูลฝอยที่เทศบาลต้องรับผิดชอบในการกำจัด และเทศบาลตำบลหางดงยังมีตลาดสดซึ่งเป็นแหล่งที่กระตุ้นการซื้อขายและการบริโภคของประชาชนจนมีขยะมูลฝอยเพิ่มในระดับครัวเรือน รวมทั้งยังเป็นเส้นทางผ่านของแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่เข้าซื้อสินค้าและมาพักรับประทานอาหาร ส่งผลให้เกิดขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมากที่เหลือจากขบวนการผลิตและในขบวนการผลิตสินค้าขายให้นักท่องเที่ยว พ่อค้าและแม่ค้าจะต้องใช้วัสดุคิบรวมทั้งน้ำประปาเป็นจำนวนมากในการเตรียม การผลิตสินค้า การล้างทำความสะอาดวัสดุต่าง ๆ ทำให้มีปริมาณน้ำเสียเป็นจำนวนมากที่เกิดขึ้นในบริเวณตลาดสดและอาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาล

1.3 บริบททางการปกครอง พบว่า จากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่เดิมตำบลหางดงมีการปกครองในรูปแบบสุขาภิบาลเปลี่ยนมาปกครองในรูปแบบเทศบาลตำบลนั้น ทำให้มีตัวแทนประชาชนที่เป็นฝ่ายการเมืองเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง คณะผู้บริหารที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอายุน้อย ส่วนใหญ่จะเลือกสรรกันตามความสามารถเน้นประสิทธิภาพในการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับประชาชน ทำให้ต้องมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น แต่ก็มิประชาชนบางส่วนก็ยังให้ความนับถือผู้นำชุมชนเดิม ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ใหญ่โต ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังเป็นชนบทอยู่ นอกจากนั้นแล้วยังพบว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สืบเนื่องมาจากรูปแบบการปกครองที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากเทศบาลยังขาดความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและเครื่องมือในการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงตัวบทกฎหมายค่อนข้างมาก จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ขาดบุคลากรในการทำงานในขณะที่ปริมาณงานมีเพิ่มมากขึ้น ประชาชนยังคงไม่คอยให้ความสนใจข่าวสารการทำงานของเทศบาล ทำให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมยังไม่ทั่วถึงและเป็นระบบ

บริบททางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในระดับปานกลาง แต่ ค่า WMS ของการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะสูงกว่าเงื่อนไขอื่น ดังนั้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจน่าจะส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองมากกว่าเงื่อนไขอื่น

2. ปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลหางดงและพื้นที่ข้างเคียง พบว่า ส่วนใหญ่เกิดบริเวณหน้าบ้านในถนนสายหลัก ที่สาธารณะ และโรงฆ่าสัตว์ของตำบล สาเหตุมาจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประชาชนทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลที่นำขยะมาทิ้งในที่สาธารณะ พนักงานเก็บขยะที่มาเก็บขยะไม่สม่ำเสมอ ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน คือ ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น ความไม่สวยงามภายในชุมชน และเทศบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บเพิ่มมากขึ้น โดยพบปัญหาหลัก ๆ ดังนี้

- 2.1 รายได้จากการจัดเก็บขยะมูลฝอยของประชาชนน้อยกว่ารายจ่ายในการจัดการขยะมูลฝอย
- 2.2 เทศบาลยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป็นของตนเอง
- 2.3 มีขยะจากนอกพื้นที่มาแอบทิ้งในบริเวณตลาด และข้างถนนสายหลักในตำบล ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้า แม่ค้าที่นำสินค้ามาขายในตลาดสดหางดง และประชาชนจากนอกเขตเทศบาล
- 2.4 ประชาชนเหม็นขยะเนื่องจากเทศบาล ไม่ได้จัดเก็บทุกวันมีขยะค้างเก็บหลายวัน มาเก็บประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- 2.5 ภาชนะรองรับขยะชำรุดเสียหายและมีปริมาณไม่เพียงพอ
- 2.6 ประชาชนยังมีการเผาขยะอยู่ทำให้เกิดควันและกลิ่นเหม็นรบกวน
- 2.7 รูปแบบถังขยะที่ใช้อยู่ มีเพียงแบบเดียวที่ทั้งรวมกันในถังเดียว ไม่สามารถที่จะทำการคัดแยกขยะได้

โดยสรุปปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลหางดง ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเทศบาลในเรื่อง งบประมาณ การให้บริการจัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน/ผู้นำชุมชนในการจัดการตั้งแต่ การคัดแยกขยะภายในบ้าน การจัดการขยะร่วมกันของภายในหมู่บ้าน และปัญหาจากการขาดการประสานงานกันในการจัดการขยะร่วมกันของท้องถิ่นที่อยู่ข้างเคียง ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนในระดับปานกลาง และประชาชนก็รู้สึกว่ามีพลังและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง

3. ปัญหาน้ำเสียชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหางดงและพื้นที่ข้างเคียง พบว่า ส่วนใหญ่เกิดบริเวณท่อระบายน้ำของเทศบาล มีสาเหตุมาจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนและตลาดสดภายในเขตเทศบาลและน้ำทิ้งจากชุมชนข้างเคียง ซึ่งน้ำเสียที่เกิดในครัวเรือนนั้น ส่วนใหญ่เป็นน้ำเสียจากการซักล้างและกิจกรรมภายในครัวเรือน โดยพบปัญหาหลัก ๆ ดังนี้

- 3.1 มีน้ำเน่าเสียจากการล้างสินค้าที่ไหลลงรางระบายน้ำในบริเวณตลาดของเทศบาลส่งกลิ่นเหม็น
- 3.2 น้ำทิ้งจากครัวเรือนของประชาชนไม่มีการบำบัดเบื้องต้นก่อนที่จะปล่อยสู่รางระบายน้ำและลำเหมืองสาธารณะ
- 3.3 เทศบาลยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมเพื่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกนอกเขตเทศบาล
- 3.4 ปัญหารางระบายน้ำอุดตัน เหม็น และมีน้ำท่วมขัง เนื่องจากช่องระบายน้ำที่ข้ามถนนมีไม่เพียงพอ

โดยสรุปปัญหาน้ำเสียชุมชนพบปัญหาน้ำเน่าเสียจากตลาดส่งกลิ่นเหม็น น้ำเสียระดับครัวเรือนซึ่งส่วนใหญ่เป็นน้ำเสียจากการซักล้างและกิจกรรมภายในครัวเรือนของประชาชนที่ไม่มีการบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นก่อนปล่อยลงรางของเทศบาล และเทศบาลยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมก่อนที่จะปล่อยน้ำออกนอกเขตเทศบาล ปัญหาน้ำเสียชุมชนเป็นปัญหาที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนในระดับปานกลาง และประชาชนก็รู้สึกว่ามีแรงจูงใจและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 บทบาทและความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง

2.1 การกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนงาน ในการจัดการ ผู้บริหารเทศบาลตำบลหางดงเป็นผู้ที่กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของเทศบาล ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและกองช่าง จะเป็นผู้ที่นำนโยบายไปจัดทำแผนปฏิบัติ ผู้นำชุมชนและประชาชนจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนโดยตรง ทางเทศบาลได้กำหนดนโยบายไว้ว่าจะทำให้เทศบาลตำบลหางดงเป็นเมืองน่าอยู่โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมได้นำมาจัดทำแผนในการปฏิบัติน้อยมาก สังเกตจากโครงการของเทศบาลส่วนใหญ่ก็ยังเน้นที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

2.2 การดำเนินการตามแผนในการจัดการ เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองช่าง จะเป็นผู้ที่นำแผนปฏิบัติประจำปีที่จะจัดทำไว้มาดำเนินการตามแผน โดยได้มีการออกเทศบัญญัติเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการน้ำทิ้งจากอาคาร ให้บริการเก็บขนและนำขยะมูลฝอยของประชาชนไปกำจัด และให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนผ่านทางผู้นำชุมชนเพื่อให้ผู้นำชุมชนนำไปถ่ายทอดแก่ประชาชน เทศบาลยังขาดความพร้อม

ในด้านงบประมาณ ด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอ ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ การคัดแยกขยะ ในส่วนของผู้นำชุมชนก็ได้มีการเข้าร่วมประชุมกับทางเทศบาล มีการเสนอปัญหา และแจ้งให้เทศบาลมาแก้ไขให้ทั้งเรื่องขยะมูลฝอยและน้ำท่วมขัง มีการจัดทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วม โครงการคัดแยกขยะมูลฝอย และให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนแก่ประชาชนผ่านทางสื่อที่มีในหมู่บ้าน ได้แก่ เสียงตามสายและหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนใหญ่ยังไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำมาทิ้งในถังขยะ ประชาชนจะมีส่วนร่วมก็ต่อเมื่อเทศบาลมีโครงการเข้ามาในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ประชาชนก็รู้สึกได้ว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรจะมี ความเกี่ยวข้อง มีขีดความสามารถ และมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับมาก แต่ปัจจุบัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรจะมี ความเกี่ยวข้อง มีขีดความสามารถ และมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับน้อยถึงปานกลาง ความร่วมมือในการจัดการปัญหาระหว่างเทศบาลและ อบต.ข้างเคียง พบว่า มีความร่วมมือกันน้อย โดยดูจากสภาพปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนที่มีปัญหาค้าง ๆ กัน แต่ไม่ค่อยได้มาร่วมมือกันในการจัดการปัญหา มีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการจัดการปัญหา ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ แต่ก็มีบทบาทในการสนับสนุนน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเข้ามาขอข้อมูลเพื่อนำไปจัดทำแผนให้การสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งก็จะไม่ค่อยมีงบประมาณมาสนับสนุน

2.3 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ทั้งกลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียงมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทิศนคติของประชาชนยังไม่เห็นด้วยกับการให้ใช้พื้นที่ในตำบลเป็นที่ฝังกลบขยะหรือเผาขยะ เทศบาลยังขาดบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชน ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการปัญหา ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการปัญหา

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง

3.1 แนวทางการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย

3.1.1 ผู้บริหารเทศบาลจะต้องให้ความสำคัญในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและจัดสรรงบประมาณด้านการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นกว่าเดิม และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลจะ

ต้องจัดทำแผนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยไว้ให้เพียงพอและเหมาะสม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการสนับสนุนหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยการสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมความร่วมมือให้หน่วยงานท้องถิ่นมารวมกลุ่มกันจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร การสร้างสถานีขนถ่ายขยะ ศูนย์คัดแยกขยะแบบรีไซเคิล

3.1.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของเทศบาลต้องกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย กำหนดเกณฑ์ปฏิบัติในการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสม ตั้งแต่ การเก็บขน การขนส่งและการกำจัด ประสานงานกับบริษัทเอกชนในการเข้ามาเก็บขนขยะมูลฝอย ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินสภาพปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้นำชุมชนและประชาชนมีหน้าที่ในการประสานงานกับเทศบาล วางแผนร่วมกับเทศบาลในการเก็บขนขยะมูลฝอย

3.1.3 เทศบาลจะต้องพิจารณาปรับปรุงเทศบัญญัติเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอย ปรับปรุงเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในทุกขั้นตอน เทศบาลต้องหาสถานที่ในการกำจัดขยะเป็นของตนเองและต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ให้ยอมรับเกี่ยวกับเรื่องการใช้สถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล และมีการจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้กำจัดขยะมูลฝอยในระยะยาว

3.1.4 เจ้าหน้าที่เทศบาลสนับสนุนให้มีกิจกรรม เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ปลูกจิตสำนึก สร้างค่านิยมให้แก่ประชาชนทั่วไปในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือ รักษา ตรวจสอบ เฝ้าระวังการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง สนับสนุนให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยแห่งที่แหล่งผลิตในชุมชน ซึ่งได้แก่ ที่พักอาศัย สถานที่ราชการ สถานประกอบการ อาคารพาณิชย์ ตลาดสดของเทศบาล โดยมุ่งเน้นที่จะให้มีการนำขยะมูลฝอยบางประเภทที่ยังมีประโยชน์กลับไปใช้ โดยใช้กลยุทธ์ของการคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับวิธีการเก็บรวบรวมและขนส่ง รวมทั้งวิธีการกำจัดที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนกำจัดมูลฝอยเปียกเองภายในครัวเรือน โดยการส่งเสริมให้หมักมูลฝอยในครัวเรือน

3.1.5 เจ้าหน้าที่เทศบาลมีบทบาทในการตรวจสอบผู้ที่แอบนำขยะมาทิ้งในเขตเทศบาล ขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและประชาชนสอดส่อง ดูแล และป้องกันไม่ให้มีการทิ้งขยะในที่สาธารณะ จัดหาถังขยะเฉพาะสำหรับให้พ่อค้า-แม่ค้ามาทิ้งในบริเวณตลาดสดของเทศบาล รวมทั้งมีการประสานงานกับท้องถิ่นข้างเคียงเพื่อกำหนดมาตรการในการจัดการปัญหา ร่วมมือกันสร้างความตระหนัก

เกี่ยวกับการคัดแยกและการทิ้งขยะมูลฝอยให้แก่พ่อค้า แม่ค้าและประชาชนทั้งในและนอกเขตเทศบาล ผู้นำชุมชนและประชาชนก็ต้องให้ความร่วมมือในการสอดส่อง ดูแลภายในหมู่บ้านของตนเอง

3.2. การจัดการปัญหาน้ำเสียชุมชน

3.2.1 เจ้าหน้าที่กองช่างของเทศบาลตำบลหางดง ออกแบบ และดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของตลาดสด มีการสร้างตะแกรงดักไขมันและขยะมูลฝอย จัดวางผังบริเวณตลาดสดของเทศบาลให้มีระเบียบตามหลักสุขาภิบาล เช่น โชนสำหรับอาหารสด โชนสำหรับอาหารแห้ง โชนสำหรับขายอาหารสำเร็จรูป รวมทั้งให้พ่อค้า แม่ค้ามีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของตลาดสดเทศบาล

3.2.2 เจ้าหน้าที่เทศบาลออกเทศบัญญัติให้อาคารและที่อยู่อาศัยที่ขออนุญาตก่อสร้างใหม่ติดตั้งบำบัดน้ำเสียในทุกหลังคาเรือน ส่วนอาคารและที่อยู่อาศัยที่มีการก่อสร้างอยู่แล้ว เทศบาลต้องขอความร่วมมือให้ประชาชนติดตั้งบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่รางระบายน้ำของเทศบาล

3.2.3 เทศบาลจะต้องประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดทำแผนขอสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลตำบลหางดง

3.2.4 เจ้าหน้าที่เทศบาลจัดทำแผนในการล้างทำความสะอาดรางระบายน้ำของเทศบาลอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ขุดลอกรางระบายน้ำเพื่อให้น้ำไหลได้อย่างสะดวก รวมทั้งกำจัดเศษขยะและกิ่งไม้ที่ติดอยู่ในรางระบายน้ำ และประสานงานกับกรมทางหลวงฯ เพื่อขอขุดเจาะทำช่องระบายน้ำเพิ่ม ป้องกันน้ำท่วมขังในฝั่งทิศตะวันตก

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้เป็นการศึกษาดัง การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง ซึ่งได้ทำให้ทราบถึง

ความเป็นเมืองทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ซึ่งไม่ได้เกิดเฉพาะเมืองที่มีขนาดใหญ่เท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับเมืองขนาดเล็กที่มีสภาพสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทด้วย ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนที่เพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลตำบลหางดงก็เช่นกัน เริ่มมีปัญหาร่วม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงจากความเป็นชนบทสู่ความเป็นเมือง จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เดิมตำบลหางดงมีการปกครองในรูปแบบสุขาภิบาลเปลี่ยนมาปกครองในรูปแบบเทศบาลตำบลนั้น ทำให้มีตัวแทนประชาชนที่เป็นฝ่ายการเมืองเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับประชาชน ทำให้ต้องมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีการขยายตัวของชุมชนไปอย่างรวดเร็ว มีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก และที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวของอาคารพาณิชย์ ตลาดสดภายในเขตเทศบาล และเทศบาลยังเป็นเส้นทางผ่านของแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนเปลี่ยนมาประกอบอาชีพค้าขายมากขึ้น ซึ่งเป็นการกระตุ้นการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว ที่ผ่านมาโครงสร้างและกลไกการจัดการปัญหาเดิมยังไม่สามารถจัดการได้ หลังจากเปลี่ยนมาปกครองในรูปแบบเทศบาล โครงสร้างใหม่เองยังขาดความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและเครื่องมือในการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงตัวบทกฎหมายค่อนข้างมาก ขาดบุคลากรในการทำงานในขณะที่ปริมาณงานมีเพิ่มมากขึ้น ประชาชนยังคงไม่ค่อยให้ความสนใจข่าวสารการทำงานของเทศบาล ทำให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมยังไม่ทั่วถึงและเป็นระบบ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Bartone (1991 อ้างใน Williams, 1997) ที่กล่าวว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมืองทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถจัดเตรียมสิ่งบริการพื้นฐานได้ทัน รวมถึงของเสียที่มาจากชุมชนมีปริมาณมากเกินกว่าที่จะจัดการได้ เนื่องจากการกำหนดค่าบริการหรือราคาทรัพยากร เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าบริการจัดเก็บขยะที่ต่ำเกินไป ซึ่งเกิดจากการจัดสรรที่ไม่มีประสิทธิภาพและมีการกระจายที่ไม่เพียงพอจึงมีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและก่อปัญหามลพิษ หน่วยงานต่าง ๆ มีความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในแง่การกำหนดมาตรฐาน สร้างกฎเกณฑ์ และบังคับใช้น้อย

ปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลหางดง ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเทศบาลในเรื่องงบประมาณ การให้บริการจัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมของประชาชน/ผู้นำชุมชนในการจัดการตั้งแต่ การคัดแยกขยะภายในบ้าน การจัดการขยะร่วมกันของหมู่บ้าน และปัญหาจากการขาดการประสานงานกันในการจัดการขยะร่วมกันของท้องถิ่นที่อยู่ข้างเคียง และปัญหาน้ำเสียชุมชนที่มีปัญหาน้ำเน่าเสียจากตลาดส่งกลิ่นเหม็น และน้ำเสียที่เกิดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นน้ำเสียจากการซักล้างและกิจกรรมภายในครัวเรือน ที่ไม่มีการบำบัดน้ำก่อนปล่อยลงรางของเทศบาล เทศบาลยังไม่มีระบบรวมเพื่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกนอกเขตเทศบาล สอดคล้องกับพงศธร คำใจหนัก (2545) ได้ศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อมภายในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พบว่า สถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่ชุมชนเมืองลำพูนประสบ คือ ปัญหาขยะและปัญหามลพิษทางน้ำ โดยสาเหตุหลักของปัญหาขยะมีสาเหตุจากคนในชุมชนมีจำนวนมากขึ้น และการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ส่วนปัญหาน้ำเน่าเสีย เกิดจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนและจากสถานประกอบการในชุมชนเป็นสาเหตุหลัก

บทบาทการจัดการปัญหาที่ผ่านมา ผู้บริหารเทศบาลตำบลหางดงจะเป็นผู้ที่กำหนดนโยบายเอง ผู้นำชุมชนและประชาชนจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนโดยตรง ส่งผลให้นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมได้นำมาจัดทำแผนในการปฏิบัติน้อยมาก การดำเนินการตามแผนในการจัดการ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะเป็นผู้ที่จัดทำแผนและดำเนินการตามแผนปฏิบัติประจำปี การออกเทศบัญญัติ ให้บริการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย และให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการปัญหาแก่ผู้นำชุมชน ในส่วนของผู้นำชุมชนก็ได้มีการเข้าร่วมประชุมกับทางเทศบาล เสนอปัญหา จัดทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณ ประชาสัมพันธ์โครงการคัดแยกขยะมูลฝอย และให้ความรู้ความเข้าใจผ่านทางสื่อต่าง ๆ ที่มีในหมู่บ้าน ในส่วนของประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ส่วนใหญ่ยังไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอย ความร่วมมือในการจัดการปัญหาระหว่างเทศบาลและ อบต.ข้างเคียงมีความร่วมมือกันน้อย หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทในการสนับสนุนเทศบาลในการจัดการปัญหาน้อยมาก

การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องปรับเปลี่ยนและมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาให้มากขึ้น โดยผู้บริหารเทศบาลจะต้องให้ความสำคัญในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นกว่าเดิม เจ้าหน้าที่ของเทศบาลจะต้องจัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการจัดการปัญหา กำหนดเกณฑ์ปฏิบัติที่เหมาะสม ปรับปรุงเทศบัญญัติ สนับสนุนให้มีกิจกรรม เพื่อปลูกฝังความรู้ ทักษะ และความร่วมมือของประชาชน การประสานงานกับเอกชนและหน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียงเพื่อกำหนดความร่วมมือในการจัดการปัญหา สอดคล้องกับ Stoker and Mossberger, 1991 ที่ระบุว่า ประสิทธิภาพของรัฐบาลท้องถิ่นมีผลอย่างมากบนความร่วมมือของผู้ปฏิบัติที่ไม่ใช่ภาค

รัฐ ด้วยทรัพยากรที่ไม่เกี่ยวกับรัฐ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือภาคเอกชนและประชาชนมีประสิทธิภาพมากกว่าภาครัฐ ผู้นำชุมชนและประชาชนจะต้องมีการประสานงานกับเทศบาล วางแผนร่วมกับเทศบาลในการจัดการปัญหา และหน่วยงานภาครัฐจะต้องสนับสนุนหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับ สมบูรณ์ ชันเมือง, 2542 ที่ได้เสนอว่า การจัดการมูลฝอย ควรใช้กลวิธีหลายอย่างมาผสมผสาน มีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับมีการรณรงค์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ปรับปรุงระบบการจัดการมูลฝอย สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติที่ถูกต้องของประชาชน นอกจากนี้ผู้บริหารควรที่จะให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด(ครัวเรือน) และมีการกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน และ กิ่งกาญจน์ บุญมา, 2544 ที่ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจากประชาชนทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในฐานะผู้สร้างขยะมูลฝอยและเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดการปัญหานั้น ๆ โดยเฉพาะผลที่มีต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยสร้างจิตสำนึกสาธารณะและทักษะให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

การศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในประเด็นความเป็นเมือง การเปลี่ยนแปลงของสังคมจากความเป็นเมือง และบริบททางการเมืองที่มีความเชื่อมโยงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง รวมทั้งการมองถึงความเชื่อมโยงถึงปัญหาตั้งแต่ก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการปกครอง และหลังจากเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการปกครอง และควรออกแบบการศึกษาให้มีการจัดเวทีให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มมาประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายและตรวจสอบข้อมูลที่แต่ละฝ่ายเสนอ จะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง จนนำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดการปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. การพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง ในพื้นที่เทศบาลตำบลนั้น หน่วยงานท้องถิ่นควรคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนที่จะเกิดขึ้นตามมาด้วยควรมีการประเมินศักยภาพและความพร้อมของท้องถิ่นในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรม โครงการต่าง ๆ และควรจัดทำแผนการจัดการมูลฝอยให้เหมาะสมแก่เทศบาลของตนเอง

2. ผู้เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันปฏิบัติตามบทบาทในการจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ โดย

2.1 บทบาทของเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่เทศบาล เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและมีขีดความสามารถมากกว่ากลุ่มอื่น โดยมีบทบาทดังนี้

1) ปรับปรุงค่าใช้จ่ายในการเก็บขยะ มีการบริหารจัดการให้อยู่ในภาวะที่สมดุลกัน จัดสรรงบประมาณบางส่วน ไปใช้ในการรณรงค์เพื่อลดปริมาณขยะในครัวเรือน

2) เทศบาลควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการมูลฝอย/น้ำเสียชุมชนไว้ให้เพียงพอและเหมาะสม เช่น ภาชนะรองรับมูลฝอยแต่ละประเภท รถเก็บขนมูลฝอยหลาย ๆ ขนาดที่เหมาะสมแก่การเก็บขนมูลฝอยตามสถานที่ต่าง ๆ ได้

3) สนับสนุนงบประมาณสำหรับให้ผู้นำชุมชน/ประชาชน ดำเนินการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย/น้ำเสียชุมชนในหมู่บ้านของตนเอง

4) กำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการจัดการน้ำเสียชุมชน ได้แก่ การออกข้อกำหนดหรือเทศบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียชุมชน และในบริเวณตลาดสดของเทศบาลควรจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่สาธารณะ

2.2 บทบาทของผู้นำชุมชน/ประชาชน

1) ควรจัดทำโครงการคัดแยกขยะในแต่ละหมู่บ้านโดยขอสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจากเทศบาล มีการดำเนินงานโดยให้แต่ละครัวเรือนในหมู่บ้านร่วมกันคัดแยกขยะของตนเอง

2) ประชาชนควรเห็นประโยชน์และให้ความร่วมมือในการลดปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน

3) จัดทำโครงการในการจัดการขยะ/น้ำเสียชุมชน โดยผู้นำชุมชน/ประชาชนควรมีส่วนร่วมโดยเข้ามาดำเนินการในทุกขั้นตอนตั้งแต่ การสำรวจและรวบรวมข้อมูลการกำหนดเป้าหมายในการจัดการ การจัดทำแผนดำเนินงานได้แก่ แผนพัฒนาความรู้ความเข้าใจแผนจัดการ แผนพัฒนาองค์กร แผนติดตาม ประเมินผล จัดทำโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ และการติดตาม และประเมินผล

2.3 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ควรจะมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย/น้ำเสียชุมชนของเทศบาลตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การดำเนินการจัดการปัญหา เพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่นมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

2.4 บทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง ควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นอื่นที่อยู่ข้างเคียงในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย/น้ำเสียชุมชนร่วมกันเพื่อลดต้นทุนในการจัดการปัญหาได้

3. จุดอ่อนของการศึกษา

3.1 ผู้ศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในบางส่วนที่เกี่ยวกับ ความเป็นเมือง การเปลี่ยนแปลงของสังคมจากความเป็นเมือง รวมทั้งการเชื่อมโยงของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบล ทำให้ไม่สามารถอธิบายความเกี่ยวข้องของบริบททางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง ต่อการดำรงอยู่ของปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตั้งแต่ก่อนการศึกษา อาทิ ความรู้ความเข้าใจทางด้านการเมือง/การปกครอง ที่จำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องอำนาจทางการเมือง ที่เชื่อมโยงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ การกำหนดนโยบายและกระดำเนิการที่ส่งผลต่อการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

3.2 ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มเป็นความคิดเห็นแต่เพียงฝ่ายเดียวเกินไป ยังไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องระหว่างกลุ่ม ทำให้ความถูกต้องของข้อมูลในบางประเด็นยังไม่สามารถที่จะสรุปได้

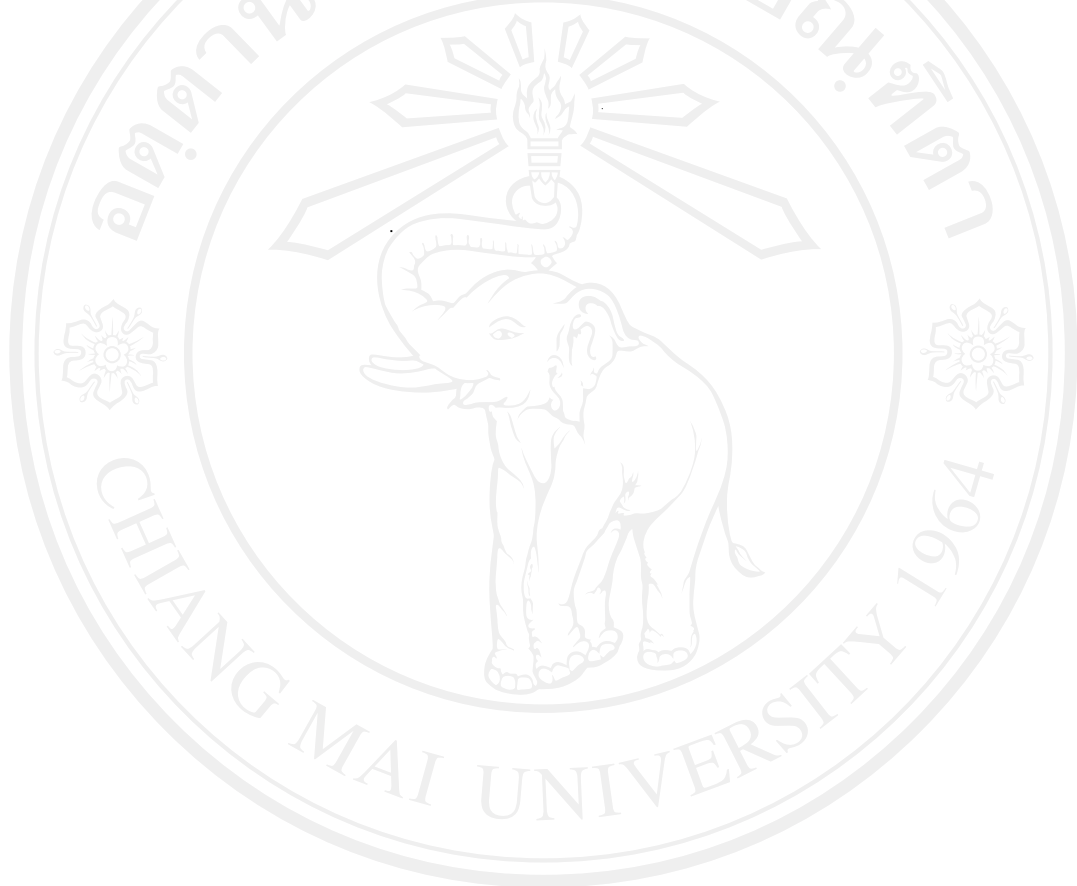
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ในการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในประเด็น ความเป็นเมือง การเปลี่ยนแปลงของสังคมจากความเป็นเมือง และบริบททางการเมืองที่มีความเชื่อมโยงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมองถึงความเชื่อมโยงถึงปัญหาตั้งแต่ก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการปกครอง และหลังจากเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการปกครอง

2. ในการออกแบบการศึกษา ผู้ศึกษาควรออกแบบให้มีการจัดเวทีให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มมาประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายและตรวจสอบข้อมูลที่แต่ละฝ่ายเสนอ จะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจนนำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดการปัญหาได้อย่างถูกต้อง

3. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร ว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อม บทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองแตกต่างกัน และแนวทางในการจัดการปัญหาเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลทำให้มีการจัดการที่เหมือนหรือแตกต่างกัน

4. ควรมีการศึกษาโดยการรณรงค์เชิงกลยุทธ์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการคัดแยกขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล พร้อมทั้งควรมีการศึกษาการยอมรับการใช้พื้นที่สำหรับการกำจัดขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาลในพื้นที่ของเทศบาลตำบล เพื่อจะได้ทราบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของประชาชนเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดการขยะของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved